

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

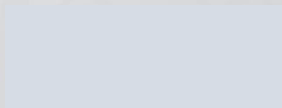
גיליון שז שנה ו' פרשת בראשית חודש תשרי שנת ה' תשפ"ז

לפ"ג

בכורות יד. - כ:

קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל' 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

- הא' דהקשו בגמ' ואימא' אם אינו ענין לקדשים תנהו ענין לזכור סלקא דעתך אמינא הואיל וקדוש כשהוא בעל מוס' ליקרב נמי כשהוא בעל מוס' קמ"ל ללא אמרי זכור בהדיא כתיב ביה פסח או עור לא תזבחנו, והיינו דמה שאמר ר' אלעזר דלמידים מלא תזבח לבמת יחיד דאסור להקריב עליו בעל מוס', ומשום דלא נלכיה לבמה גדולה, דלמא לזכור נלמד ממנו ומשום דהיה הו"א דנקריבו במומו כפי שבמומו הוא קדוש, וזה קמ"ל ללא, ומנין לנו לימוד זה לבמת יחיד, ובגמ' תירצו דזכור בהדיא כתיב ביה, וקשה מה היה הו"א דיהא זכור נקרב במומו, ומשום דגם כשהוא בעל מוס' עדין הוא בקדושתו, דמה ראייה הוא כלל לומר דיהא נקרב במומו, דמה לקדושתו דאי אפשר שיוציאו מומו מכך, דקדושתו להיכן אזלא, ומשא"כ להקריבו במומו למה יהא מותר, הרי הוא אסור ממשום הקריבהו נא לפחתך, שאין ראוי להקריב בעל מוס' להקב"ה, וממילא מה היה הנדל להלכך הלימוד דלא תזבח לזכור ולא במת יחיד, ומה היה הקושיא כלל? (הערה כ"ו)
- מה דאמרו בגמ' א"ל רב אחא מדפתי לרבינא אי ס"ד זכור לדבר אחד הוי זכור תינח היכא דינא זכר יונא דופן וזכר דרך רחם דלא קדוש דאימעותי מזכור דזכור לרחמים איכא זכור לזכרים ליכא אלא היכא דינא נקבה דרך דופן וזכר דרך רחם ליקדש דהא איכא זכור לזכרים וזכור לרחם, והיינו דלפי מה

שביאר רבינא דזכור לדבר אחד הוי זכור הקשו דיך למעט מזכור רק היוכל אחר יוכל דופן זכר ולא נקבה, דהרי זו איכא זכורה גם לזכרים וגם לרחם, והקשה דלמה נאמר דלא נמעט מזכור דבעינן ראשון ממזג וליכא אפי' זיוכל אחר יוכל דופן נקבה, ומנין לנו למעט רק אחר יוכל דופן זכר? (הערה ל')

- בגמ' אמר ר"ע אני לא באתי לידי מידה זו אלא כל שידוע וכו' מאי איכא בין ר"ע לר' יהושע אמר ר' חנינא מסורא חלב פוטר איכא בינייהו ר"ע סבר חלב פוטר הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות אין חולצות אלא א"כ יולדות ור' יהושע סבר איכא מיעוטא דחולצות אע"פ שאין יולדות, והיינו דהקשו בגמ' מה החילוק בין שיטת ר"ע לשיטת ר' יהושע בשם רבותיו, דהרי ר' יהושע הביא שיטת רבותיו דאמרו דאזלינן בתר סימן הוולד ואילו ר' יהושע עצמו ביאר בטינפה בת ששה חדשים, והבינו בגמ' דר"ע בא לחלוק על ר' יהושע עצמו וסובר כרבותיו דאין חוששין לטינוף בסוף ששה חדשים, וממילא עולה דר"ע כרבותיו דר' יהושע סבירא ליה ומה בא הוא להוסיף, והקשה דמנין לנו כלל דר' עקיבא כרבותיו דר' יהושע בא לומר ולחלוק על דברי ר' יהושע עצמו, דלמא שיטתו כלל לא שייכא להא דטינוף ולסימן בוולד, אלא דהוא סובר דרק דבאיכא דבר הגורם לספק שזיכרה וכגון שהיה לאתו נכרי כמה בהמות ואחת זיכרה ואחת לא זיכרה דאין ידוע לנו אם זו זיכרה, דזהו הספק שאיירי בה ר"ע, וממילא אולי לדעתו אין חוששין לטינוף ואפי' לבת שנתה אין חוששין, אלא רק אם יש לנו דבר לתלות בו ולהסתפק בו וכו' ל? (הערה ל"ב)

דף יד ע"ב

כו. בגמ' ואימא אם אינו ענין לקדשים תנהו ענין לבכור סלקא דעתך אמינא הואיל וקדוש כשהוא בעל מום ליקרב נמי כשהוא בעל מום קמ"ל דלא אמרי בכור בהדיא כתיב ביה פסח או עור לא תזבחנו. היינו דמה שאמר ר' אלעזר דלמידים מלא תזבח לבמת יחיד דאסור להקריב עליו בעל מום, ומשום דלא נצרכה לבמה גדולה, דלמא לבכור נלמד ממנו ומשום דהיה הו"א דנקריבו במומו כפי שבמומו הוא קדוש, וזה קמ"ל דלא, ומנין לנו לימוד זה לבמת יחיד, ובגמ' תירצו דבכור בהדיא כתיב ביה. אבל קשה מה היה ההו"א לומר דיהא בכור נקרב במומו, ומשום דגם כשהוא בעל מום עדין הוא בקדושתו, ואין מומו מוציא אותו מקדושתו, דמה ראייה הוא כלל לומר דיהא נקרב בומו, דמה לקדושתו דאי אפשר שיוציאו מומו מכך, דקדושתו

להיכן אזלא, ומשא"כ להקריבו במומו למה יהא מותר, הרי הוא אסור ממשום הקריבהו נא לפחתך, שאין ראוי להקריב בעל מום להקב"ה, וממילא מה היה הצד להצריך הלימוד דלא תזבח לבכור ולא במת יחיד, ומה היה הקושיא כלל. ועוד קשה למה באמת בעינן לבכור לימוד בהדיא למימר דאינו קרב במומו, והיינו מה דכתיב פסח או עור לא תזבחנו, הרי דבר ברור הוא וכנ"ל. ואולי יש לומר דהיה הו"א דרק בעל מום דחסר לו איזה אבר בגופו ורואים להדיא מומו שאינו שלם, אולי רק בזה היה אסור להקריבו, ורק הוא בכלל הקריבהו נא לפחתך, וממילא נתיר פסח או עור להקריבו כך, דהרי אין חסר לו איזה אבר, ורק צולע בהליכתו או שאינו רואה בעיניו, וזה קמ"ל הכתוב דגם הוא נאסר להקריבו כך. וממילא לפי זה יהא ניהא מה היה קשה בהו"א דאולי נלמד מלא תזבח לבכור, והיינו לגבי פסח או עור, אבל למסקנא

למידים כן מפסח או עור,
דממילא איכא לימוד לבמת יחיד
מלא תזבח.

דף טו ע"א

כז. בגמ' א"ל למאי מדמית לחו אי
לחולין אותו ואת בנו נוהג בו
ואי לקדשים אותו ואת בנו נוהג
בו א"ל אי הכי גבי חלבו נמי
נימא הכי למאי מדמית לחו אי
לחולין חלבן אסור ואי לקדשים
חלבן אסור אלא לאו מי אמרת
אך ולא חלבן אימא נמי אך ולא
אותו ואת בנו. היינו דמה דרצו
ללמוד מצבי ואייל לפסולי
המוקדשין דלא יהא נוהג בהן
אותו ואת בנו כמותן, ועל זה דחו
דאי לחולין או לקדשים מדמית
להן בשניהם כן נוהג דין זה,
הקשו דא"כ למה גבי חלבן כן
הו"א ללמוד מהם להתיר ואי לאו
אך למעט היינו מתירים אותן,
הרי א"כ לא היו דומין בזה לא
לחולין ולא לקדשים, אלא ודאי כן
אפשר ללמוד מהן שלא יהיו
דומין לא לחולין ולא לקדשים,
וממילא הדרא קושיא לדוכתא

למה אין למידין מהן לאותו ואת
בנו דלא יהא נוהג, ותירצו בגמ'
דמאך נלמד למעט גם הא דאותו
ואת בנו כמו גבי חלבן. אבל קשה
דהרי כבר מיעטנו ממנו גבי
חלבן, ואיך נמעט מינה גם גבי
אותו ואת בנו, הרי הכתוב כבר
אינו מיותר למעט ממנו. ואולי יש
לומר דבאמת אין ממעטים מ"אך'
דין מסויים, אלא ממעטים מינה
שלא ללמוד מצבי ואייל דין שאי
אפשר לדמותו לא לחולין ולא
לקדשים, דממילא גם חלבן וגם
אותו ואת בנו אין ללמוד מצבי
ואייל כיון דשניהם אם נלמד מהם
לא יהיו דומין לא לחולין ולא
לקדשים, והיינו דלימוד אחד הוא
ששניהם כלולים בו. ואילו רבא
לא למד כאביי והוא הצריך לימוד
אחד למעט אותו ואת בנו מאך,
וללמוד נוסף למעט חלבן מדמו,
והטעם שהוא לא למד שניהם
מפסוק אחד כאביי, אולי משום
דהוא סבר דטענה שלא יהיו
דומין לא לחולין ולא לקדשים אינו
טענה כלל, ואם הקישה תורה
לצבי ואייל יש ללמוד ממנו גם
כשאינו דומה לכלום, ואם רוצים

למעט בעינן מיעוט לכל דין ודין לעצמו, דהרי אין כאן כלל שוה בשניהם לשיטת רבא שלא יהיו דומין לא לחולין ולא לקדשים, דלדעתו אין כזה כלל וכנ"ל.

דף יח ע"ב

כה. בגמ' לא נחלקו אלא בחצר בעל הבית ורועה כהן ר' טרפון סבר אקנויי קא מקני ליה בחצירו וניחא ליה דליתעביד מצוה בממוניה והוה ליה כשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק ור' עקיבא סבר כיון דאית ליה פסידא לא מקני ליה מדעם והוה ליה כאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה. היינו דבאמת בדין לא נחלקו אלא באם אקנויי ובאיזה מעשה איירי כאן, בשנים שהפקידו או באחד שהפקיד. אבל קשה למה יש לנו לאמר לר' טרפון דמקנה ליה בעל הבית לכהן חלק בחצירו, דהיכן מצינו שיתן אדם לחבירו חלק בחצירו רק כדי שיתעביד ביה מצוה, דלכאורה שווי חצירו גדול אפי' יותר מן

הבכורות, ולמה יתן דבר גדול מן המצוה עצמה, והרי אפי' בספק בכור לא מצינו שיתן שניהם לכהן מספק ואלא אומר לו המוציא מחבירו עליו הראיה, דממילא למה כאן יתן לו בחינם הרבה יותר, וצ"ע.

דף יט ע"א

כט. בגמ' א"ל רב שרביא לאביי רישא לא קנסיב לה תלמודא בכור אלמא בכור לדבר אחד הוי בכור סיפא קנסיב לה תלמודא בכור אלמא בכור לדבר אחד לא הוי בכור לעולם בכור לדבר אחד לא הוי בכור ורישא הכי קאמר אי זכר יכול אפי' יוצא דופן תלמוד לומר פטר רחם. היינו דהטעם שברישא לא תירצו בגמ' דכתיב בכור ובכך לתרץ הקושיא מיצתה נקבה לפניו, דבכך שתירצוה מפטר רחם מתורץ גם שלא נקשה דאולי יוצא דופן הוה בכור, דהרי מבכור לא נמעטו, ולכך אמרו פטר רחם דבכך מתורצים שניהם גם אר נקבה דלא הוי פטר רחם וגם יוצא דופן

דלא הוי פטר רחם. אבל קשה דעדין היה אפשר ברישא לתרין הא דאחר נקבה מבכור, ובכך לא יקשה היוצא אחר יוצא דופן, וגם בכך יהיו מתורצים שני קושיות, ואח"כ נתרין בסיפא יוצא דופן מבכור, וממילא למה עדיך לתרין בכור בסיפא ולא ברישא. והביאור הוא פשוט, דאי אפשר לתרין ולמעט היוצא אחר יוצא דופן מבכור, קודם שנמעט יוצא דופן עצמו מפטר רחם, דאולי יוצא גופן הוי בכור, וממילא לא יהא צד לומר דניוצא אחריו הוי בכור, ולכך בתחלה מיעטו אחר נקבה ויוצא דופן, ואח"כ ממעטים גם היוצא אחר יוצא דופן.

דף יט ע"ב

ל. בגמ' א"ל רב אחא מדפתי לרבינא אי ס"ד בכור לדבר אחד הוי בכור תינה חיבא דיצא זכר יוצא דופן וזכר דרך רחם דלא קדוש דאימעוט מבכור דבכור לרחמים איכא בכור לזכרים ליכא אלא חיבא דיצתה נקבה

דרך דופן וזכר דרך רחם ליקדש דהא איכא בכור לזכרים ובכור לרחם. היינו דלפי מה שביאר רבינא דבכור לדבר אחד הוי בכור, הקשו דיש למעט מבכור רק היוצא אחר יוצא דופן זכר ולא הויא אחר יוצא דופן נקבה, דהרי בו איכא ב' מיני בכורה גם לזכרים וגם לרחם. אבל קשה דלמה באמת נאמר דלא נמעט מבכור דבעינן ראשון ממש וליכא אפי' ביוצא אחר יוצא דופן נקבה, ומנין לנו דהיה למעט רק אחר יוצא דופן זכר. וצריך לומר דזה ברור דאם בכור לדבר אחד הוי בכור, ממילא אין צורך שיהא בו כל התנאים גם ראשון וגם ראשון לזכרים וגם פטר רחם, דדי באחד מאלו לעשותו בכור, והטעם דביוצא אחר יוצא דופן זכר כן נמעט מבכור, זהו משום דלא שייך שיהיו ב' מיני בכור, אחד לזכרים ואחד לרחם, דבכור אחד אמר רחמנא ולא שנים, אבל היוצא אחר יוצא דופן נקבה שאין כאן בכור אחר אין למעטו מבכור, דהרי די אפי' באחד מן הבכורה וכאם אפי' שני מיני

בכורה איכא. אבל עדיין קשה דהרי כבר מיעטנו יוצא דופן מפטר רחם דאינו כלל בכור, וא"כ גם ביוצא אחר יוצא דופן זכר לא יהיו כאן ב' בכורים דהרי היוצא דופן להדיא מיעטנו תורה דאינו בכור, וממילא למה בו אמרו תינח דאינו בכור, ומאי שנא מהבא אחר יוצא דון נקבה להבא אחר יוצא דופן זכר, וצ"ע.

פרק ג

דף כ ע"א

לא. בגמ' אי דחזינן דטינוף דכולי עלמא לא פליגי דטינוף פוטר והבא בחוששין לטינוף קא מיפלגי ר' ישמעאל סבר אין חוששין לטינוף ור' יהושע סבר חוששין לטינוף ולא חייש והאמר רבא מחזורתא ר' ישמעאל בר' מאיר סבירא ליה דחייש למיעוט. היינו דהקשו איך אפשר לומר דלר' ישמעאל לא חייש לטינוף, הרי מצינו דאמר רבא דר' ישמעאל בר' מאיר סבירא ליה דחייש למיעוט, וממילא גם כאן יש לו לחוש למיעוט העובר ולחשוש לטינוף.

אבל לכאורה קשה דהרי מיעוט העיבור אין בו שייכות כלל למיעוט שחוששין למיעוט בכמות, דזה איירי ברוב שרגילים כך או כך ולמיעוט שאינם כהרוב, ואילו כאן איירי במיעוט העיבור עצמו, ומה השייכות ביניהם כלל. והביאור הוא דבאמת לא איירי כאן בחשש למיעוט בעיבור עצמו, דהרי לטינוף עצמו דחינו מיעוט העיבור חוששין לכולי עלמא, וכאן איירי אם יש לחשוש לבחמה זו שהיא ממיעוט הבחמות שטינופו קודם לשנה, דבזה הקשו איך שייך שלא יהא ר' ישמעאל חושש למיעוט בחמות אלו, ודרי הוא בר' מאיר סבירא ליה דחייש למיעוט.

דף כ ע"ב

לב. בגמ' אמר ר' עקיבא אני לא באתי לידי מידה זו אלא כל שידוע וכו' מאי איכא בין ר' עקיבא לר' יהושע אמר ר' חנינא מפסורא חלב פוטר איכא בינייהו ר' עקיבא סבר חלב פוטר הלך אחר רוב בחמות ורוב בחמות אין חולבות אלא א"כ יולדות

ור' יהושע סבר איכא מיעוטא דחולבות אע"פ שאין יולדות ומי חייש ר' יהושע למיעוט וכו' אלא איפוך והתניא חלב פוטר דברי ר' יהושע ר' עקיבא אומר חלב אינו פוטר. היינו דהקשו בגמ' מה החילוק בין שיטת ר' עקיבא לשיטת ר' יהושע בשם רבותיו, דהרי ר' יהושע הביא שיטת רבותיו דאמרו דאזלינן בתר סימן הוולד ואילו ר' יהושע עצמו ביאר בטינפה בת ששה חדשים, והבינו בגמ' דר' עקיבא שבא לחלוק על ר' יהושע עצמו הוא חולק וסובר כרבותיו דאין חוששין לטינוף בסוף ששה חדשים, וממילא עולה דר' עקיבא כרבותיו דר' יהושע סבירא ליה ומה בא הוא להוסיף. ולכך אמרו דגבי חלב פוטר נחלקו, דלר' עקיבא חלב פוטר ובכהאי גוונא אין כלל ספק, ומשא"כ לרבותיו דר' יהושע אין החלב פוטר ולכ גם בחולבת עדיין ספק הוא וחיישינן לטינוף, ולמסקנא אמרו איפוך דר' עקיבא הוא הוא דסבר דחלב אינו פוטר ורבותיו דר' יהושע סברו חלב פוטר. אבל

קשה דמנין לנו כלל דר' עקיבא כרבותיו דר' יהושע בא לומר ולחולק על דברי ר' יהושע עצמו, דלמא שיטתו כלל לא שייכא להא דטינוף ולסימן בוולד, אלא דהוא סובר דרק דבאיכא דבר הגורם לספק שביכרה וכגון שהיה לאותו נכרי כמה בהמות ואחת ביכרה ואחת לא ביכרה דאין ידוע לנו אם זו ביכרה, דזהו הספק שאירי בה ר' עקיבא, וממילא אולי לדעתו אין חוששין לטינוף כלל ואפי' לבת שנתה אין חוששין, והיינו דלדעתו רק בתר המציאות אזלינן ולא בתר טינוף או גיל כלל, והיינו אפי' על ר' ישמעאל שסובר דמבת שנתה והלאה ספק הוא, גם עליו חולק ר' עקיבא, דאין הגיל גורם לספק, אלא רק אם יש לנו דבר לתלות בו ולהסתפק בו וכנ"ל. עוד קשה על מה שאמרו למסקנא איפוך דר' עקיבא הוא הסובר חלב אינו פוטר, א"כ קשה האידך נפרש דברי ר' עקיבא בברייתא, הרי הוא בא לומר דרק בספק ביכרה יאכל במומו לבעלים, משמע מדבריו דבא למעט מספיקא,

יב

ביאורים

מסכת חולין

והערות

והיינו לומר שחלב פוטר ואין בו
ספק, אבל עכשיו שאומרים דהוא
בא לומר דאינו פוטר, וא"כ גם
בחולבת לא יצאה מידי ספק, א"כ

מאיזה ספק בא ר' עקיבא למעט,
וקצת קשה לבאר שיטה זו
בדבריו, וצ"ע.